

**Møte for lukkede dører
mandag den 28. mars 1949 kl. 13.**

President: Natvig Pedersen.

Dagsorden:

1. Spørsmål fra representanten Hambro:
«Hvilke forberedelser har Regjeringen gjort for å kunne drøfte spørsmålet om sjøgrenseoppgjøret med Russland?»
2. Interpellasjon fra representanten Hambro:
«Har Regjeringen truffet noen forberedelse til en eventuell behandling av sjøgrenseuoverensstemmelsen med England for den internasjonale domstol?»

Presidenten: Presidenten foreslår møtet holdt for lukkede dører - og anser det som bifalt. Presidenten foreslår videre at Regjeringens medlemmer og de i forretningsordenens § 54 nevnte funksjonærer gis adgang til møtet. Det ansees som bifalt. Presidenten foreslår også at representanter for Oslo-pressen under vanlige vilkår ved hemmelige møter får adgang til møtet. Det ansees som bifalt.

Hambro: Jeg hørte ikke hva som ble sagt om pressen.-- Jeg må erklære meg ganske uenig i det. Jeg mener det er helt uriktig.

Presidenten: Vil hr. Hambro ta opp noe avvikende forslag?

Hambro: Nei, de er nå sloppet inn. Men det er et spørsmål som naturlig burde vært berørt både overfor komiteen og meg.

Presidenten: Presidenten beklager at han gikk ut fra at man ved behandlingen av denne sak skulle følge den regel som har vært brukt, at pressen på de bestemte vilkår som er satt, skulle få adgang til møter for lukkede dører. Presidenten beklager at han ikke har konferert med interpellanten om dette spørsmål på forhånd.

Det foreligger følgende forslag:

«Innstillingen og forhandlingene vedkommende offentliggjørelsen av forhandlingene for lukkede dører i 1905 foreslås offentliggjort.»

Dersom ingen innvending kommer, ansees det som bifalt.

Sak nr. 1.

Spørsmål fra representanten Hambro:

«Hvilke forberedelser har Regjeringen gjort for å kunne drøfte spørsmålet om sjøgrenseoppgjøret med Russland?»

Hambro: Den 29. november i fjor ga Stortinget enstemmig fullmakt til å ratifisere avtalen med Russland om grensen etter den grenseoppgang som hadde funnet sted. Under det korte ordskifte vi hadde den gang, ga jeg uttrykk for en viss betenkelighet ved den måte hvorpå vi alltid har behandlet slike saker, og antydte muligheten av at man kunne få en instans, et råd - eller hva man vil kalle det - som Regjeringen og Utenriksdepartementet kunne konferere med i saker av en så eiendommelig karakter. Og jeg må bekjenne at når jeg kommer med et spørsmål i dag, er det fordi jeg som representant har hatt en dårlig samvittighet for den avgjørelse vi traff den 29. november som utenrikskomiteen - hva jeg senere er kommet til - ikke med tilstrekkelig grundighet hadde behandlet. Vi avstod, som forhandlerne i Moskva hadde uttrykt det, 3 småøyer til Russland - 3 øyer i Pasvikelven. I komiteen gikk vi ut fra at vi uten videre kunne slutte oss til delegasjonen og departementet. Det er mulig at det er riktig, men jeg har dårlig samvittighet, fordi ingen av komiteens medlemmer hadde vært på stedet og hadde kunnet gjøre seg opp et personlig skjønn om hva det gjaldt, for karter i en liten målestokk ga oss lite begrep. Ved den anledning drøftet vi også de andre utestående spørsmål med Russland i anledning av det nye naboforhold som var inntrådt, og blant dem var det viktigste spørsmålet om en utskifting av sjøgrensen. Det er et vanskelig spørsmål. Jeg er klar over at Utenriksdepartementet også har vært oppmerksom på hvor vanskelig spørsmålet er. Forhandlerne i Moskva som drøftet landegrensen, vek tilbake for å innlate seg på en drøftelse av sjøgrensen da de ikke følte seg kompetente nok til det. Det gjelder meget viktige næringsinteresser for endel av Finnmark, og det gjelder meget vanskelige prinsipper, idet Sovjet-Samveldet - som alle vet - hevder en 12-milsgrense, mens Norge hevder en 4-milsgrense. Og der hvor disse to grenser støter sammen i et fjordområde som Varangerfjorden, vil det da lett kunne oppstå meget store divergenser. Det var antydte da vi behandlet denne sak, at man skulle oppta drøftelser med Sovjet-Samveldet om denne utskifting i mars måned - var det blitt sagt. Senere ble det bare uttalt: på et senere tidspunkt. Det var fordi jeg hadde en fornemmelse av at det muligens hastet at jeg kom med mitt spørsmål, for jeg mener fremdeles at intet utenriksdepartement der er organisert som vårt, har den nødvendige spesialkunnskap innen sine kadrer hvor det gjelder så vanskelige saker. Vi har intet fast organisert folkerettslig kontor i Utenriksdepartementet. Vi har en konsulent, en juridisk professor, som av og til uttaler seg om de enkelte saker, men vi har hverken et fast organisert folkerettslig kontor eller et fast organisert historisk kontor med full oversikt over alle våre grenser, slik som de

avtegnes på de historisk karter, som vi gjennom mange år har arbeidet for å få brakt til stede som et ledd i Utenriksdepartementets organisasjon. Og jeg tror at medlemmene av utenrikskomiteen vil føle seg noe mer trygge, hvis utenriksministeren kunne gi oss en meddelelse om hvorledes saken ligger an i dag, og hvorvidt det er gjort noen ekstraordinære skritt til å få utredet - som nødvendig i dette tilfelle - på internasjonal basis selve spørsmålet om slike oppgjør som det vi står foran. Jeg vet at Utenriksdepartementet med stor interesse har drøftet saken og har studert kartene. Hva der mer er gjort, vet jeg ikke, og som medlem av komiteen vil jeg nødig være utsatt for en annen gang å skulle ratifisere en grenseavtale på et så svakt grunnlag som jeg den hele tid har følt at vi hadde den 29. november da vi ratifiserte avtalen den gang.

Statsråd Lange: Spørsmålet om grensen mellom det norske og det sovjetiske sjøområde utenfor Grense-Jakobselvs munning ble reist første gang under den blandete norsk-sovjetiske grensekommisjons møte 12. august 1947. Den blandete grensekommisjon holdt da på med å merke opp den norsk-sovjetiske grense i marken. Den sovjetiske delegasjon overleverte et forslag til opptrekning av en delelinje utenfor Grense-Jakobselvs munning som ikke bare ville ta fra Norge en stor del av 4-milsbeltet utenfor Varangerfjorden, men som også et stykke ville komme til å gå innenfor grunnlinjen mellom Grense-Jakobselvs munning og Kibergnes. Det sovjetiske forslag tok sitt utgangspunkt i en bøye som ble lagt utenfor Grense-Jakobselvs munning sommeren 1947 og følger meridianen mot nord 10 nautiske mil og derfra i 54^0 vinkel med meridianen rett ut Varangerfjorden inntil skjæringspunktet med en rett linje fra Kibergnes til Kap Njemetski. I dette punkt skulle sjøgrensen ende, og det utenfor liggende hav være internasjonalt farvann.

Det sovjetiske forslag ble avvist av de norske delegerte, som fremsatte et motforslag som gikk ut på å trekke to tangenter fra bøyestaken ved Grense-Jakobselvs munning til henholdsvis Kibergnes (Varangerhalvøya) i Norge og Kap Njemetski (Fiskerhalvøya) i Sovjet-Samveldet, og at halveringslinjen for vinkelen mellom disse tangenter skulle danne grensen mellom de to lands sjøterritorier fra kysten til territorialgrensen, slik som denne til enhver tid gjelder for hvert av de to land.

De sovjetiske forhandlere gikk ikke med på det norske forslag, og det ble ikke oppnådd enighet under oppmerkingsarbeidene i marken sommeren 1947.

Utenriksdepartementet gikk imidlertid ut fra at spørsmålet om grensen mellom Norges og Sovjet-Samveldets sjøterritorier ville bli drøftet under de forhandlinger som skulle finne sted i Moskva høsten 1947, for å utarbeide de endelige grensemerkingsdokumenter på grunnlag av det arbeid som var blitt utført i marken sommeren s.å. Spørsmålet ble derfor grundig studert i departementet, og det ble utarbeidet

en rekke P.m.-er om saken. Utenriksdepartementet holdt seg videre i kontakt med Stortingets utenriks- og konstitusjonskomite, som i ethvert fall, så vidt jeg husker, i to møter drøftet mulige alternativer fra norsk side. På foranledning av et av komiteens medlemmer innhentet Utenriksdepartementet en uttalelse fra kommandørkaptein Christoffer Meyer, som var med i sjøgrensekommisjonen av 1926, og hvis mindretallsforslag ble lagt til grunn for den kgl. resolusjon av 12. juli 1935 om opptrekking av Norges fiskerigrense i Nord-Norge. Kommandørkaptein Meyer innsendte en utredning datert 11. november 1947. Denne utredning, sammen med en del merknader fra Utenriksdepartementet, er blitt sendt Stortingets kontor til underretning for medlemmene av den forsterkede utenriks- og konstitusjonskomite.

Etter at saken hadde vært drøftet med utenrikskomiteen og andre interesserte myndigheter, godkjente Regjeringen en sær-instruks for den norske grensedelegasjon vedrørende opptrekkingen av grensen mellom Norges og Sovjet-Samveldets sjøterritorier. Denne sær-instruks ble meddelt den norske grensedelegasjon i brev fra Utenriksdepartementet av 13. november 1947. Da tiden allerede var langt fremskredet, ble instruksene gjort ferdig før Utenriksdepartementet mottok kommandørkaptein Meyers brev av 11. s.m., men formannen for den norske grensedelegasjon, fylkesmann Gabrielsen, som da var på besøk i Oslo, fikk med seg både instruksene og en gjenpart av Meyers brev, da han reiste tilbake til Moskva.

Det viste seg imidlertid at timeplanen for forhandlingene i Moskva ble sterkt forrykket, slik at det var tvilsomt om man fikk tid til å drøfte spørsmålet om grensen mellom sjøterritoriene før den norske delegasjonen måtte reise hjem. Det var av den grunn og ikke fordi delegasjonen ikke følte seg kompetent, at det ikke ble noe av forhandlingene i Moskva den høsten. Utenriksdepartementet stillet i en tilleggsinstruks delegasjonen fritt med hensyn til den fremgangsmåte som måtte bli å følge, slik at det ble overlatt til delegasjonen å avgjøre om den ville fremsette noe forslag i sjøgrensesaken før den reiste hjem.

Det viste seg dessverre at arbeidet i Moskva med utarbeidelsen av grensemerkingsdokumentene vedrørende landegrensen tok så lang tid at det ikke ble anledning til å drøfte sjøgrensesaken før den norske delegasjon reiste hjem.

Det er ennå ikke avgjort når denne sak igjen skal drøftes mellom representanter for Norge og Sovjet-Samveldet. Det er flere spørsmål, som hr. Hambro nevnte, som det gjenstår å forhandle om vedrørende vår grense med Sovjet-Samveldet. Selve grensemerkingen er nå ferdig. Både den norske og den sovjetiske regjering har anerkjent grensemerkingsdokumentene, og det gjenstår bare å utveksle noter og godkjennelsen. Dette vil - går jeg ut fra - bli gjort i den aller nærmeste fremtid.

Men etter at grensemerkingen altså nå er bragt i orden, står det igjen å drøfte en rekke andre spørsmål som har

sammenheng med forholdet ved grensen, slik som bestemmelser om ordning av konflikter og hendinger på grensen, fløtning i grensevassdragene, vassdragsrett, ferdsel og annet langs grensen. Formannen for den sovjetiske grensedelegasjon, ambassaderåd Majeovski, har sendt formannen for den norske grensedelegasjon, fylkesmann Gabrielsen, et utkast til overenskomst om ordning av konflikter og hendinger på grensen, og et utkast til en såkalt «Regime»-overenskomst, dvs. en overenskomst om ferdsel, fløtning, fiske m.v. Disse utkast er blitt gjennomgått av en norsk kommisjon, som har utarbeidet et utkast til motforslag, hvori de to sovjetiske forslag er sammenarbeidet i en og samme tekst, og hvor der er foreslått visse endringer. Det norske motforslag er oversendt ambassaderåd Majeovski, og når de sovjetiske myndigheter er ferdig med å studere det, vil det antakelig bli innledet forhandlinger om disse spørsmål i Oslo. Det var disse forhandlinger man opprinnelig hadde tenkt seg man skulle ha i mars måned, men etter som vi ennå ikke har fått svar på det siste norske forslaget, er det klart at det vil trekke noe ut i tid. Under disse forhandlinger kan det kanskje vise seg opportunt også å ta opp igjen sjøgrensespørsmålet. Regjeringen kan dog ikke for tiden ta noe endelig standpunkt til hvorvidt dette bør skje eller ikke. Vi vet ennå ikke hvor langvarige forhandlingene i Oslo kan bli, og om det vil vise seg hensiktsmessig også å drøfte sjøgrensespørsmålet. For at de norske forhandlere, for alle tilfelles skyld, skal ha en oversiktlig dokumentasjon i påkommende tilfelle, er det imidlertid blitt utarbeidet en sammenfattende P.m.-er i Utenriksdepartementet vedrørende delelinjen mellom Norges og Sovjet-Samveldets sjøterritorier utenfor Grense-Jakobselv.

Hambro: Jeg takker utenriksministeren for de opplysninger han har gitt, som for oss alle er av meget stor interesse, og jeg vil gjerne også uttale min tilfredshet over at forhandlingene om de forskjellige spørsmål som ble berørt 29. november, nå vil bli tatt opp.

Når jeg spesielt har nevnt spørsmålet om utskiftingen av sjøgrensen, er det fordi jeg anser det for å være langt vanskeligere enn de andre spørsmål, hvor alminnelige innsikter er tilstrekkelig. Jeg vil henstille til utenriksministeren å dra omsorg for at man, før man går til drøftelse om utskiftingen av dette sjøareal, får studert grundig de internasjonale forhold på dette område, de presedenser det måtte være; for det er jo ikke bare Norge som har vanskeligheter med en utskifting av sjøterritoriet, det samme gjelder jo over alt hvor to stater støter opp til hverandre med farvann som er bukter eller fjorder eller hva man vil kalle det. Jeg har ikke i de dokumenter jeg har hatt adgang til å se, funnet noen folkerettslig eller historisk utredning, som har gitt meg noen art av sikkerhet. Det er også mulig at selve dette spørsmål, som ikke direkte har noe å gjøre med forholdet mellom Norge og Sovjet-Russland, men som er et internasjonalt prinsippsspørsmål, i fortrinlig grad

måtte egne seg til studium for den juristkommissjon som er oppnevnt innen de Forente Nasjoner, eventuelt også for den internasjonale domstol, til avgivelse av et responsum. Det er klart at når en liten stat forhandler med en meget større stat om et forhold som dette, og de har avvikende oppfatninger av hva sjøgrensen bør være, vil den lille stat alltid være vanskelig stillet, hvis den ikke har en fast internasjonal praksis eller internasjonale regler å støtte seg til på noen måte.

Det er ut fra en viss engstelse på dette felt jeg har ønsket at der skulle bli anledning til å studere disse ting. De særdeles dyktige unge og noe eldre menn i Utenriksdepartementet som behandler disse spørsmål, kan selvfølgelig ikke være folkerettsekspertter på den måte som de fast ansatte folkerettskonsulenter i andre utenriksdepartementer. Og vi lider jo naturligvis også under den svakhet at med en såvidt liten etat som vi har å operere med, er det stadig nye folk som behandler spørsmålene, og kontinuiteten kan være noe sviktende. Derfor var det jeg bragte frem det annet spørsmål, som jeg ved den neste sak skal komme noe tilbake til, om en art organisasjon på dette område, et spørsmål som utenriksministeren den gang svarte at han ville tenke over for å komme tilbake til det.

Jeg vet ikke om de ting jeg her har antydnet, allerede er gjort. I så fall er det overflødig. Hvis ikke, vil jeg be om at det kommer under overveielse.

Jeg beklager at jeg uttalte at vår delegasjon i Moskva ikke følte seg kompetent til å drøfte sjøgrenseområdet. Det var et uttrykk for en overvurdering av kommisjonens innsikt. Det ville av og til virke beroligende på Stortingets medlemmer om vi hadde ute én kommisjon som ikke følte seg kompetent til å behandle et hvilket som helst innviklet spørsmål uten å ha særlig juridisk bistand.

Statsråd Lange: Det har fra departementets side hele tiden vært forutsetningen, at før man igjen tok opp forhandlingene, skulle man ta den kontakt som man pleier å ha i disse ting med utenrikskomiteen og med Stortinget. Det som er gjort hittil fra departementets side, er et forberedende arbeid for å legge til rette den best mulige dokumentasjon for en slik kontakt. Og jeg skal gjerne overveie de antydninger som hr. Hambro er kommet med om hva dette forberedende arbeid bør omfatte og hvilken ramme det bør ha.

Presidenten: Behandlingen av sak nr. 1 er dermed avsluttet.

Sak nr. 2.

Interpellasjon fra representanten Hambro:

«Har Regjeringen truffet noen forberedelse til en eventuell behandling av sjøgrenseuoverensstemmelsen med England for den internasjonale domstol?»

Hambro: Når jeg retter denne interpellasjon til Regjeringen, så er det fordi vi nå i Stortinget gjennom 15 år gang på gang er bragt nærmere spørsmålet om en forhandling i Haag om sjøgrenseproblemet. I 1934 var spørsmålet oppe, i 1935 og 1936 mente både den daværende utenriksminister og utenrikskomiteen at det ville være nødvendig å gå til Haag ganske snart med selve spørsmålet. Og der ble i sin tid avgitt en meddelelse til Stortinget, en hemmelig meddelelse, fra komiteen om at man mente at saken ville komme for den internasjonale domstol temmelig snart. Den har ikke kommet der, og jeg tror ikke vi har tapt noe ved det. Og jeg mener heller ikke å si på det nåværende tidspunkt at vi bør komme til Haag med saken, men vi kan når som helst bli nødt til å komme til Haag med saken. Det har vært antydning meget direkte fra den annen part. Og da gjelder det at man på norsk side har forberedt seg så grundig som mulig.

Jeg har tidligere under konferanser bedt om at man f.eks. måtte utstyre våre oppsynsfartøyer med de best mulige filmopptagelsesapparater, fordi det virker langt sterkere på en domstol av ikke spesialkyndige å ha positive bevismidler. Vi ser nettopp av dagens telegrammer hvorledes der igjen har vært gjort stor skade på norske fiskebruk. Når man kan illustrere det faktisk og positivt, får det en annen realitet enn om man bare har dokumenter å holde seg til. Jeg nevner det som en liten ting, men ikke helt betydningsløs ting. Og når vi har lest i avisene om det veldige antall av utenlandske trålere av mange nasjonaliteter som for tiden ligger langs Finnmarks-grensen og også på andre havområder, ville det også være nyttig om man hadde et konkret materiale til illustrasjon av det.

Og selve forberedelsen både av de spørsmål man eventuelt skulle behandle i Haag og inngåelsen av det som kalles et kompromiss mellom de to parter, hvor de blir enige om spørsmålet, er saker som krever en meget nøye forberedelse og et meget inngående studium, et studium som etter min mening ikke kan foretas av et departement alene, heller ikke av diplomater i tjeneste alene, men et studium som må forberedes også av praktiserende advokater, helst jurister som har hatt noen erfaring fra internasjonal prosedyre og om den internasjonale domstol. Man kan ikke være noksom føre var. Det kan tenkes at vi kan bli innstevnet for Haag av en annen part som ønsker at forhandlingene skal påskyndes mest mulig og som gjennom lang tid har forberedt seg, mens vi, såvidt vi vet, ikke har forberedt oss. Og der ligger ingen art av mistillit hverken til diplomater eller til diplomatiske instanser i den følelsen av at deres innsikter ikke her strekker til. I England har man jo et veldig apparat av folkerettskonsulenter med stor erfaring i internasjonale spørsmål og kontorer som inngående har studert internasjonale

voldgiftssaker og rettssaker. Nettopp nå i det siste år har domstolen vært meget sterkt opptatt med forhandlinger som i høy grad streifer sjøgrensespørsmålet. Under prosedyren i Korfusaken ville det utvilsomt ha vært nyttig og riktig om vi hadde hatt en juridisk observatør til stede, en spesialutdannet, folkerettskyndig mann. Jeg har ingen tvil om at Stortinget med glede ville stille til disposisjon for Utenriksdepartementet og Regjeringen alle midler som måtte finnes ønskelige eller nødvendige for å få en fastere konstituert, folkerettskyndig, juridisk bistand til spørsmål av den art det her gjelder. Utenrikskomiteen er naturligvis sterkt opptatt av disse spørsmål. Men utenrikskomiteens medlemmer regner seg jo heller ikke for å være fagmenn i den forstand at de kan innta meget inngående, bestemte standpunkter i enkelte av de formelle og faktiske spørsmål som oppstår, og heller ikke som folkerettsspesialister som kan gi Regjeringen nyttige råd til veiledning på dette særlige område.

Og nettopp i følelsen av at vi selv trenger til belæring, er det at flere av oss har ønsket at man på forhånd skulle forberede disse saker så vidt det var mulig, slik at vi hadde alt liggende klart, i første rekke vår stillingtagen til de spørsmål som eventuelt skulle drøftes i Haag, slik at vi kan være forberedt.

Vår fiskeribefolkning nordpå har i denne tid en levende følelse av at spørsmålet er brennende. Jeg har sett brev fra fiskere der oppe, brev hvis innhold ikke avviker sterkt fra dem vi har sett for en del år siden, hvor man taler om å anvende vold mot de britiske trålere eller mot andre trålere som kommer inn på feltene, hvor våre fiskere mener det er livsviktig for dem å kunne drive sin virksomhet uforstyrret. Og vi vet at det ikke er gavnlige at det skapes et inntrykk av at man ikke gjør det tilstrekkelige. Derfor vil det for Stortingets medlemmer, hvorav mange ganske sikkert mottar ikke så få henvendelser fra aktive fiskere både i Nordland, Troms og Finmark fylker, være av interesse å få den orientering som kan gis dem, slik at ikke det slagord igjen blir sendt ut blant fiskerne at myndighetene ingenting gjør. Hvis Stortingets medlemmer vet at alt her forberedes, at det våkes over alt med den største og mest aktive interesse, vil de langt lettere kunne berolige de interesserte enn de kan gjøre det idag.

Statsråd Lange: I St.meld. nr. 15 for 1949, avgitt den 4. februar i år, vedrørende forhandlinger med Storbritannia om Norges fiskerigrense er det gjort rede for de samtaler og forhandlinger som er blitt ført med britiske representanter for å søke å nå frem til en mindelig ordening i sjøgrensetvisten mellom Norge og Storbritannia. Jeg går ut fra at det er unødvendig for meg å gjenta det som står i stortingsmeldingen. Den er for tiden under behandling i utenriks- og konstitusjonskomiteen og det ville være meget ønskelig om komiteen så snart som mulig kunne avgi

innstilling i saken slik at Stortinget kunne ta standpunkt til den videre fremgangsmåte ved denne sak.

Jeg vil imidlertid peke på en ting. I Stortingets vedtak av 26. juni 1948, punkt 2, står det at Stortinget anser det ikke ønskelig at det for tiden fra norsk side tas noe initiativ til å få gjenopptatt forhandlingene med Storbritannia om fiskerigrensen. Det fremgår av St. meld. nr. 15 at den britiske regjering, etter at den hadde fått melding om at instruksen for tråleroppsynet var blitt endret i samsvar med Stortingets vedtak, foreslo for den norske regjering enten å søke å komme frem til en mindelig overenskomst gjennom forhandlinger, eller å få sjøgrensetvisten løst gjennom en avgjørelse av den Internasjonale Domstol i Haag. Det er således den britiske regjering som har tatt initiativet til de forhandlinger som har funnet sted etter Stortingets vedtak av 26. juni f.å., og som det er gjort rede for i St. meld. nr. 15.

Den norske regjering kunne selvfølgelig ha avslått enhver forhandling og svart den britiske regjering at tvisten straks burde forelegges for den Internasjonale Domstol. Det er jo imidlertid vanlig praksis at man først forsøker å få ordnet en tvist gjennom direkte forhandlinger mellom partene, før man henvender seg til en domstol. Hvis saken skal bringes inn for den Internasjonale Domstol i Haag, vil dette bli en meget kostbar og vidløftig affære, og det er umulig med sikkerhet å forutsi hva Domstolens avgjørelse vil gå ut på. Man må ikke undervurdere den risiko man løper ved at saken bringes inn for Domstolen. Hvis vi taper, kan vi komme til å bli meget uheldigere stillet enn vi vil bli ved en mindelig ordning. Det er klart at det må være ønskelig for oss å få vite hva vi har utsikt til å oppnå gjennom en slik mindelig ordning, før vi eventuelt bestemmer oss til å la saken avgjøres av den Internasjonale Domstol.

Under de forhandlinger som det er blitt redegjort for i St.meld. nr. 15 for 1949, er det brakt på det rene hva man har utsikt til å oppnå ved en mindelig overenskomst. Det er videre av de norske og britiske forhandlere foreslått for de respektive regjeringer at man skal få i stand en midlertidig ordning, eller for å bruke et latinsk uttrykk, en *modus vivendi*, for å unngå konflikter på fiskebankene i det tidsrom som måtte hengå inntil fiskerigrensespørsmålet er blitt avgjort, enten ved dom av den Internasjonale Domstol eller ved en mindelig overenskomst mellom de to regjeringer. Det er selvfølgelig en absolutt forutsetning for en slik midlertidig *modus vivendi* at den ikke på noen som helst måte skal prejudisere noen av partenes rettslige standpunkt. Og hvis det overhodet skulle foreligge noen fare for at vi - som hr. Hambro sa - nårsomhelst kan bli innstevnet av den annen part, så måtte den fare ligge i at vi brukte for lang tid på å ta standpunkt til om vi vil akseptere et slikt midlertidig *modus vivendi*. Og jo forttere Stortinget kan ta avgjørelse i denne saken, dess mindre vil risikoen være for en stevning til Haag, som jeg for øvrig heller ikke tror ville bli det første

skritt fra britisk side, etter den atmosfære disse samtalene hittil har vært ført i. Regjeringen for sitt vedkommende håper at Stortinget vil samtykke i at det bringes i stand en slik modus vivendi som foreslått i St.meld. nr. 15. Hvis Stortinget gir et slikt samtykke, vil man deretter måtte overveie hvorvidt man skal slutte en overenskomst med Storbritannia i samsvar med det utkast som er utarbeidet av den norske og britiske delegasjon, og hvorav avtrykk følger som vedlegg til St.meld. nr. 15, eller om man skal bringe tvisten inn for den internasjonale domstol. Og da må det grundig overveies på hvilken måte vi har størst utsikt til å oppnå et for oss gunstig resultat. Hittil har Stortinget hverken tatt standpunkt til spørsmålet om å få i stand en midlertidig modus vivendi eller til spørsmålet om å slutte en overenskomst om oppsyn med og regler for fisket utenfor den trålergrense som er omhandlet i utkastets artikkel 3. Og næringens representanter er tilbøyelige til å legge meget sterk vekt på at man også nettopp kan få en slik avtale for det fiske som foregår utenfor enhver tenkelig fiskerigrense, fordi det er der de største skader blir påført norske fiskerier. Men så lenge Stortinget ikke har tatt standpunkt til disse spørsmål, er det slett ikke sikkert at den norsk-britiske tvist om sjøgrensen vil bli bragt inn for den Internasjonale Domstol. Og vi har vurdert det slik, at før man går til en grundig og nødvendigvis kostbar forberedelse av en eventuell innbringelse av tvisten for den Internasjonale Domstol, vil det være ønskelig å vite om tvisten i det hele tatt blir innbragt for dette forum. Men det er selvfølgelig ikke noe til hinder for at man på forhånd treffer visse forberedelser for alle eventualiteters skyld. Og en del slike forberedelser er da også blitt gjort.

I slutten av november ifjor ble det avtalt at minister Bull i Haag og det britiske utenriksministeriums første-konsulent i folkerett, Sir Eric Beckett, skulle ha noen uformelle samtaler for å drøfte den måte hvorpå sjøgrensetvisten skulle bringes inn for den Internasjonale Domstol, hvis det viste seg at man ikke nådde frem til en mindelig overenskomst. Her vil jeg innskyte, at hvis tvisten skal bringes inn for den Internasjonale Domstol, kan dette skje på to måter: Enten kan Storbritannia stevne Norge for Domstolen, eller: Norge og Storbritannia kan bli enige om sammen å forelegge tvisten for Domstolen. Og det er denne siste fremgangsmåte som - hvis man velger domstolsveien - er foreslått fra britisk side. Og denne fremgangsmåte - at man i fellesskap bringer tvisten inn - må også fra et norsk synspunkt sett være å foretrekke fremfor at den norske regjering skal bli stevnet for Domstolen av den britiske regjering. Det tar seg jo unektelig bedre ut at to vennligsinnede nasjoner blir enige om sammen, i all vennskapelighet, å foreslå at tvistes spørsmålet forelegges for den Internasjonale Domstol, enn at den ene regjeringen skal stevne den annen.

Hvis den norske og den britiske regjering sammen skal bringe tvisten inn for den Internasjonale Domstol, må der lages en avtale mellom dem, eller, for å bruke det tekniske uttrykk: et kompromiss, hvori tvistens gjenstand blir nærmere definert. Under de uformelle samtaler som minister Bull hadde med Sir Eric Beckett i Haag i november i fjor, fremla den britiske representant et utkast til et slikt kompromiss. Minister Bull gjorde en del merknader til utkastet, hvorefter Sir Eric Beckett fremla et nytt modifisert utkast, som så ble forelagt både for den norske og den britiske regjering.

Utkastet ble studert i Utenriksdepartementet, og det ble gjort en del merknader til det. Da en norsk og en britisk delegasjon forhandlet i London i januar i år, slik som det er redegjort for i St.meld. nr. 15, foreslo Sir Eric Beckett, som også deltok i disse forhandlinger, at minister Bull og han skulle fortsette de samtaler som hadde funnet sted mellom dem i Haag i november foregående år, vedrørende teksten til et eventuelt kompromiss. Dette gikk minister Bull med på, så vidt jeg kan skjønne, med god grunn. For det første kunne det jo ikke skade at man benyttet anledningen mens man var samlet i London, til å komme et skritt videre med forberedelsene til en rettssak, for det tilfelle at det skulle vise seg umulig å nå frem til en mindelig overenskomst, og for det annet ville en vegring av å diskutere teksten til et kompromiss kunne gi de britiske forhandlere inntrykk av at den norske regjering for enhver pris ønsket å nå frem til en mindelig overenskomst og unngå rettssak. Og dette ville ha kunnet stille våre forhandlere i en taktisk ugunstig stilling.

Den tekst til «kompromiss» som ble utarbeidet under forhandlingene i London i januar i år, er trykt som bilag til St.meld. nr. 15 - vedlegg b til undervedlegg 1. Her vil jeg med en gang presisere at det ikke dreier seg om en endelig tekst. Det er full adgang for den norske regjering og for så vidt også for den britiske regjering, til å foreslå endringer i den. Teksten er ikke godtatt av den norske regjering. Utenriksdepartementets konsulent i folkerett, professor Castberg, har gitt uttrykk for at et av punktene i den tekst som ble utarbeidet i Haag i november f.å., og som er gjentatt med samme ordlyd i den tekst som ble utarbeidet i London i januar i år, kanskje burde endres. Det kan også være andre sider ved den foreslåtte tekst som det kan være grunn til å se nærmere på. Hvis det skulle bli til at sjøgrensetvisten skal bringes inn for den Internasjonale Domstol i Haag, vil selvfølgelig den norske regjering måtte overveie meget nøye ordlyden til et eventuelt kompromiss. Da kan det også være spørsmål om å innhente uttalelser, ikke bare fra Utenriksdepartementets folkerettskonsulent, men også fra andre sakkyndige av den art som hr. Hambro nevnte, med erfaring bl.a. fra den slags sakers behandling ved domstolene. Men all den stund det enda ikke er avgjort at sjøgrensetvisten skal bringes inn for den Internasjonale Domstol, har Regjeringen ikke funnet noen grunn til å gå videre med disse forberedelsene. Vi vil først gjerne ha

Stortingets standpunkt. Og blir Stortingets standpunkt - hva Regjeringen ikke håper - at man skal velge Haag fremfor en midlertidig godkjenning av det utkast til overenskomst som nå foreligger, så må naturligvis de forberedelser settes i gang med full kraft, som hr. Hambro her har nevnt.

Hambro: Jeg takker utenriksministeren for hans svar, og skal avholde meg fra å drøfte St.meld. nr. 15; den er under behandling i komiteen. Når vi ikke har kunnet avgi noen innstilling, er det fordi vi ennå ikke har fått alle de opplysninger vi har bedt om, fra andre departementer. Vi har i løpet av den siste uke fått en del av de uttalelser vi har bedt om, fra Justisdepartementet og fra Sjøforsvaret. Enkelte av spørsmålene har Justisdepartementet bare svart at det skal komme tilbake til, og vi ville gjerne se dem utredet for å være klar over hvilke norske lover eventuelt måtte forandres hvis man inngikk på det engelske forslag til en modus vivendi. Utenriks- og konstitusjonskomiteen er i den sak forsterket med to medlemmer fra sjøfarts- og fiskerikomiteen, og saken har også vært drøftet på et fellesmøte av de to komiteer.

Men jeg vil gjerne ha sagt at jeg, så sterkt jeg kan, vil advare mot at minister Bull får noen fullmakt til å drøfte denne sak videre. Det er for meg - jeg fristes til å si - en slags mild form for barnemord å la pene diplomater og unge menn fra Utenriksdepartementet drøfte med de mest drevne spesialister vanskelige juridiske spørsmål, uten å ha noen bistand av prosederende advokater med et klarere inntrykk av livsens ondskap for domstolen enn minister Bull og byråsjefer i Utenriksdepartementet har. Det utkast til kompromiss som forelå fra engelsk side, var etter mitt skjønn ikke alene helt uakseptabelt fra norsk side, men det ville pense hele spørsmålet inn på spor hvor vi ikke ønsker at det skal være. Og når jeg har ønsket meget sterkt å få en spesialkomite av de aller kyndigste folk, var det for å drøfte nettopp de spørsmål vi kunne ønske å få innbragt for Haag, og det er ikke det britiske ønskemål om å få noen enkelte grunnlinjer prøvet, men det er f.eks. den mulighet vi i dag har for folkerettslig å følge eksemplet fra en rekke stater, særlig i Amerika, og meddele at vi inndrar under vår forbudslovgivning de viktigste fiskebanker utenfor territoriet: Svensgrunnen, Malangsgrunnen og andre. Det er slike spørsmål vi ønsker å få drøftet for Haag, og ikke et snevert engelsk ønskemål om å få et par enkelte grunnlinjer drøftet. Men før vi overhodet kan ta stilling til noe slikt, må vi ha meget grundige undersøkelser anstillet. Alle de amerikanske stater - fra Canada og ned til Patagonia - har utvidet alle sine bestemmelser om enerett til fiske og enerett til utnyttelse av bankene gjennom de siste 4-5 år. Vi må ha spesialister som kan gi oss de opplysninger som det er mulig å skaffe. Norge har, så vidt jeg vet, ikke protestert mot Chiles og andre staters utvidelser av sitt sjøterritorium. Etter de internasjonale tidsskrifter jeg har hatt adgang til å se, er

det alene England som har protestert. Hele dette materiale ønsker vi gjennomgått - om mulig før man i Norge tar noen definitive standpunkter. Der kreves både en viss fantasi og der kreves en viss ærgjerrighet av de jurister som her skal være våre rådgivere. De må ha studert den foreliggende litteratur. Hverken Bull eller Utenriksdepartementet har studert den, det har jeg positiv visshet for. De har ikke engang kjent de bøker som her er de viktigste. Utenriksdepartementet har i sitt bibliotek to av dem. Den ene overrakte jeg departementet i London, den annen har de kjøpt her nå. Men disse bøker har ikke vært studert, de var helt ukjente for Bull. Det var bøker hvor man fra amerikansk side nettopp har oppsummert de siste års avgjørelser på dette punkt. Vi kan ikke nøye oss med en elskverdig og på mange måter meget kyndig dilettantisme i disse spørsmål, vi må ha den høyeste sakkunnskap. Vi må ha folk som blir trent av Utenriksdepartementet i denne spesielle sak. Den har så mange år vært brennende for oss, at vi kunne ha ønsket at den hadde vært mer forberedt.

Selvsagt er jeg enig med utenriksministeren i at noe endelig standpunkt kan man fra norsk side ikke ta til en eventuell innbringelse av saken for Haag eller til et kompromiss, før Stortinget har hatt anledning til å uttale seg om den foreliggende stortingsmelding. Men så lang tid der kreves for inngående studier av disse vanskelige spørsmål, ville det være en vinning om man satte dem i gang så snart som mulig.

Jeg tror også det ville være en vinning om man organiserte hos oss, i de former som måtte passe for Utenriksdepartementet, en slik komite eller et slikt råd som jeg antydte den 29. november, hvor den høyeste juridiske og historiske kunnskap organisert sto til Utenriksdepartementets og Regjeringens rådighet til konsultasjon, når så viktige spørsmål kommer opp som det om utstrekningen av Norges territorium, det være seg til sjøs eller til lands. Og jeg håper at utenriksministeren, som har lagt for dagen både så megen interesse for disse spørsmål og en så god vilje til å få dem forberedt, vil prøve å organisere så hurtig det overhodet lar seg gjøre, forberedelser til et slikt studium, idet jeg kan forvise ham om at i denne sak vil ikke utenrikskomiteen noensinne si at har man sagt a, skal man også si b. Det er en meget farlig og en meget omtvistelig leveregel, men vi er helt på det rene med at der er visse forberedelser man må ha truffet, før man overhodet bestemmer seg til å si a.

Steffensen: Når det gjelder sjøgrensespørsmålet vil jeg, uten å komme inn på alle de enkeltheter som hr. Hambro har nevnt, stort sett måtte erklære meg enig med ham i de prinsipielle synsmåter han har hevdet. Disse sjøgrenseproblemer våre her i Norge har imidlertid gjennomgått en ulykkelig skjebne. De har jo drevet i årtier uten at en har kunnet komme fram til noe endelig resultat, og

de forhandlingene som ble ført i London i januar, førte bare til resultater som må sies å være meget utilfredsstillende. Når vi fikk godkjent sjøgrensen av 1935 fra Varangerfjord til Berlevåg, som vi på sett og vis har hevdet før, måtte vi til gjengjeld gi avkall på diverse felter fra Berlevåg og vestover, og man har ikke oppnådd noen ting for de felter som er absolutt brennende i dag, nemlig Andenesfeltet, Senjabanken og Svensgrunnen. Forholdet er at hvis vi ikke kan oppnå noe annet enn det som foreligger i dag angående Senjafeltet og Andenesfeltet, står vi i fare for at en del av disse distrikter, iallfall når det gjelder Andenesfeltet, blir avfolket. De menneskene som bor der, har de beste betingelser i dette land for å drive kystfiske. De havnemessige forhold derute er slike at en kan ikke anskaffe seg større farkoster enn de de har i dag. Det er et av de steder i hele Norge hvor fiskeeggen går nærmest land. Man kan stå på land og se hvordan båtene fisker, og man kan også stå på land og se på at trålerne feier ned redskapene etter hvert som fiskerne setter dem ut. Det er klart at av de foreliggende alternativer er ingen tilfredsstillende, og noe verre enn det er i dag når det gjelder Andenesfeltet, tror jeg ikke vi kan få ved en dom i Haag.

Utenriksministeren nevnte at det ville bli kostbart å bringe saken inn for domstolen. Ja, det vil nok bli kostbart, men i dag betaler fiskerne som skal leve og bo derute, hundre tusener om året, og i det lange løp tror jeg man ville kunne betale mange rettssaker med de omkostningene. Hvordan dette skal gripes an, kan ikke jeg si noen ting om. Vi kommer selvfølgelig om en tid til å drøfte forslaget av januar 1949 i den forsterkede utenrikskomite, men jeg kan allerede nå si at den modus vivendi som foreligger fra januarforhandlingene i London, kan jeg ikke, med den oversikt jeg har i dag, gå med på. Da kan vi bare si fra til disse tusener av mennesker som er avhengige av å bo i disse distrikter som er særlig hårdt rammet, at vi greier ikke å oppnå noen resultater for dere, dere får forsøke å finne andre steder å bo på, og det ville jo være litt hårdt. Det er vel ingen nasjon i verden som har så sterk interesse av å hevde en sjøgrense som Norge, og jeg tror ikke - men det er jo mitt legmannsskjønn - at en dom i Haag skulle bli så urettferdig overfor Norge at vi ikke skulle kunne berge disse nærliggende fiskebankene som ligger utenfor Senja og Andenes, slik at folk kunne fortsette å leve og bo der.

Utheim: I samkvemmet med andre nasjoner er det ikke til å unngå at vi kan komme i uenighet om mange spørsmål, juridisk og faktisk. Da jeg som medlem av den forsterkede utenrikskomite deltok i de drøftelser høsten 1947 som var gjenstand for det første spørsmål her i dag, gjaldt dette spørsmål som ingen av oss i komiteen hadde stort kjennskap til. For meg personlig vil jeg si at jeg følte det meget lite betryggende - det er ingen underkjennelse av Utenriksdepartementets mange flinke tjenestemenn - alene å

bygge på det som ble sagt der, og det var jeg som foranlediget at denne spesielle sak også ble forelagt til uttalelse for andre. Jeg legger så meget vekt på å få en tilfredsstillende og betryggende behandling av disse saker, at jeg vil sterkt, sterkt, støtte den henstilling som hr. Hambro reiste om at det må skapes en organisasjon, et organisert arbeid av våre dyktigste fagfolk på det rent folkerettslige og historiske område, for å belyse de mange spørsmål som kan tenkes reist.

Jeg leste dette meget utførlige dokument om sjøterritoriet som ble omdelt til oss for ikke lenge siden. Når vi ser hvordan hele dette spørsmålet har vært behandlet i de 150 år som er gått siden saken kom opp, så synes jeg det er nesten tragisk å se, hvordan saken er blitt behandlet. Jeg vil benytte anledningen til å takke hr. Hambro for at han har lagt dette umåtelig store arbeidet i utredningen. Jeg vil be mine herrer meget nøye å studere den. Dette er ingen underkjenning, som jeg sa av departementets tjenestemenn, men etaten her er så liten og det er så ofte skifte i disse stillinger, at vi får ikke den kontinuitet i behandlingen av disse spørsmål som er uomgjengelig nødvendig for å få en tilfredsstillende løsning. Det må, etter min mening, fra Utenriksdepartementets side organiseres - jeg vet ikke på hvilken måte - et kontor, et råd eller en instans, hvor vi søker å samle den sakkyndighet vi rår over, og som kan stå til disposisjon for departementet når slike viktige spørsmål som dem vi snakker om her i dag, virkelig blir aktuelle.

Terje Wold (utenrikskomiteens formann): Denne store saken om det norske sjøgrensespørsmålet er en sak som den nåværende utenrikskomite har arvet fra mange tidligere utenrikskomiteer her i Stortinget. Det er hr. Hambro som her representerer kontinuiteten. Jeg vil gjerne her i Stortinget, på samme måte som jeg har hatt anledning til å gjøre det i komiteen og i likhet med hr. Utheim, uttale min personlige anerkjennelse for, og jeg tror også alle komiteens medlemmer takker for, det store arbeid med denne sak som hr. Hambro har utført gjennom årene, og hvis resultat Stortinget vil ha sett i det dokument som er blitt utdelt.

Det er, kan man si, en sak som strekker seg tilbake i tiden og fremover i tiden, men den saken er jo allikevel noe forskjellig fra sjøgrensespørsmålets aktuelle stilling. Den aktuelle stilling for dette spørsmål har Regjeringen gitt komiteen en melding om, nemlig Stortingsmelding nr. 15, som er under behandling i utenrikskomiteen og hvor hr. Hambro er sakens ordfører. Jeg mener at før komiteen har avgitt sin innstilling om sakens realitet i denne stortingsmelding, er det ikke riktig å ta spørsmålet opp til drøftelse. Vi må vente på komiteen og på ordføreren. Jeg vil bare i anledning interpellasjonen, som formann i komiteen, si, at vi har hatt denne sak til behandling flere ganger, som også interpellanten nevnte. Vi har hatt den til behandling i fellesmøter med fiskerikomiteen, og der har aldri, aldri noen

gang vært noe spørsmål om vanskeligheter fra Utenriksdepartementets eller Fiskeridepartementets side når det gjaldt å få alle de opplysninger som vi måtte ønske i komiteen. Derfor vil jeg ikke tilbakeholde - og det sa jeg forøvrig til hr. Hambro i dag - at hans interpellasjon overrasket meg en del, idet jeg følte meg helt overbevist om at alle de opplysninger som man med noen rimelighet kan kreve, ville vi få fra departementet i denne sak. Jeg må erklære meg enig med utenriksministeren, selv om jeg forstår, og meget vel forstår, hvor nyttig det er at vi i en sak som denne ved siden av hr. Hambros utredning og med all respekt for hr. Hambros store utredning, hvor nyttig det allikevel ville være ved siden av denne og i tillegg til denne å ha et organ som kunne gå igjennom den, kontrollere den med den sakkyndighet som må til når det gjelder den historiske utvikling i denne viktige sak. Jeg har også nevnt det for utenriksministeren. Dette spørsmål må vi overveie. Men jeg er enig med utenriksministeren i at før vi tar noe standpunkt til dette spørsmål som her er reist i interpellasjonen, må vi få anledning til å realitetsbehandle Stortingsmelding nr. 15 i komiteen og avgi vår innstilling til Stortinget.

Så var det en liten ting til, først og fremst kanskje i anledning av hr. Steffensens innlegg. Stortinget må i denne sak være oppmerksom på at når hr. Hambro og hr. Steffensen taler om Nord-Norges fiskere og de økonomiske interesser som de har i denne sak, så må man ikke her blande sammen to ting, nemlig: spørsmålet om vår fiskerigrense slik som den er omhandlet i Stortingsmelding nr. 15 - 4 mil utenfor basislinjer - og våre fiskeriers stilling på de store fiskebanker utenfor norsk territorium. Når man i dag taler om de store økonomiske interesser og de store økonomiske tap, og om den hensynsløshet som vises, kanskje spesielt fra engelsk side, overfor våre fiskerier, så tror jeg man må være oppmerksom på at disse tap og denne hensynsløshet finner sted - jeg vil ikke bestride at det også kan hende innenfor vårt sjøterritorium - men det aller meste av det finner sted utenfor disse linjer, utenfor norsk sjøterritorium. Og det er jo i virkeligheten det som er det interessante i hr. Hambros innlegg, at i tilfelle av at man vil beskytte de norske interesser der, må man ta en helt ny kurs; i motsetning til den en firemilsgrense som vi gjennom historisk tid har hevdet, må vi slå inn på en ny linje, som jeg sa, og gå utenfor, langt utenfor denne grense for å ivareta den norske fiskerinærings interesser, og dra inn under norsk territorium, norsk område og norsk lovgivning Svensgrunnen, Malanggrunnen og andre fiskebanker hvor vi er interessert som fiskerinasjon. Og det er dette store nye spørsmål som kanskje er det mest interessante ved denne sak, og som vi vel kanskje ikke akkurat har arvet, men som nettopp i de siste par år er blitt aktuelt ved den politikk som føres fra amerikansk side, fra De Forente Stater, fra Mexico og fra enkelte søramerikanske land. Det er vel her vi i tilfelle har den største interesse. Og det er kanskje derfor viktigere enn

noe annet at vi nå oppnår en ordning med de engelske trålere utenfor vårt territorium. Går vi her til et rettslig skritt, og reiser vi her saken for et internasjonalt forum, så sier det seg selv at alle sider ved en slik aksjon på forhånd nøye må være behandlet og drøftet.

Min konklusjon blir at jeg kan forstå interpellasjonen, men jeg tror at svaret må bli det som utenriksministeren ga, at vi nå skal se tiden an og avvente ordføreren, hr. Hambros, og komiteens innstilling når det gjelder St.meld. nr. 15, før noe ytterligere foretas i denne sak.

Statsråd Lange: Jeg er enig med komiteens formann i at det har liten hensikt å ta en debatt om sakens realitet her i Stortinget, all den stund den er under behandling i komiteen. Men når hr. Steffensen så kategorisk uttalte at det forhandlingsresultat som foreligger fra London, er så absolutt utilfredsstillende på alle punkter, kan jeg bare henlede Stortingets oppmerksomhet på at der er andre fiskerisakkyndige som er av en helt annen mening. I underbilag II til St.meld. nr. 15 er der trykt en uttalelse fra de fem fiskerikyndige som var med under forhandlingene i London, og som meget sterkt anbefaler at man slutter en overenskomst på det grunnlag man der er kommet fram til, fordi det vil gi muligheter for en regulering av forholdene nettopp på de store banker utenfor enhver for øyeblikket tenkelig fiskerigrense, og det er der de store økonomiske interesser først og fremst kommer inn.

Det er riktig som hr. Hambro sa, at Norge ikke har protestert mot de utvidelser av fiskerifarvannene som er proklamert fra en rekke amerikanske stater. Det ble overveiet i samråd mellom Fiskeridepartementet og Utenriksdepartementet hvilket standpunkt vi der burde ta, og vi kom til, at nettopp med tanke på at det kanskje en gang ville skaffe oss et tilstrekkelig grunnlag for å få fredet disse banker, burde vi nå ikke protestere. Men vi har vurdert det slik, at ennå i dag, hvor disse spørsmål folkerettslig sett ikke er gjennomarbeidet, og hvor de blant annet er satt opp til drøftelse på de Forente Nasjoners juristkommisjons arbeidsplan, ville det være svært meget som talte for at vi i første omgang aksepterte denne midlertidige modus vivendi, for å få eliminert de stadige episoder, og at vi deretter overveiet om vi ikke kunne stå oss på for et begrenset åremål å inngå en avtale etter de linjer som vi var kommet fram til i London, i tillit til at i de år som en slik midlertidig overenskomst står ved lag, ville våre interesser få et sterkere folkerettslig grunnlag gjennom det som er skjedd fra andre staters side, og gjennom det arbeid som pågår, eller vil bli tatt opp, dels i den internasjonale juristkommisjon, og dels også på de store internasjonale fiskerikonferanser som holdes, og hvor de samme problemer er under drøftelse.

Vogt: Det er et spørsmål som har stillet seg for meg, det er kanskje naivt og kan også skyldes at jeg ikke har satt

meg tilstrekkelig inn i de dokumenter som nå foreligger for Stortinget, men jeg synes det er litt rart å se hvorledes det når det gjelder Norges sjøgrense utad til et internasjonalt område, reises spørsmål om forhandlinger med en enkelt fremmed makt som dog ikke grenser umiddelbart opp til landet. Man kan vel i tilfelle komme i den situasjon at selv om man får en avtale, en modus vivendi, som det er snakk om, så er jo ikke den eventuelt bindende for andre nasjoner enn de to. Det gjelder jo her grensen mellom Norge og et internasjonalt område, og ikke grensen mellom Norge og Storbritannia. Forklaringen er kanskje å finne i de stadige episoder som utenriksministeren henviste til, og som man skulle få brakt ut av verden midlertidig. Det ville være av interesse også for Stortingets alminnelige medlemmer å få nærmere innblikk i hvorledes det ligger an med disse stadige episoder og den utvikling de har hatt i den senere tid. Muligens får vi det senere i forbindelse med behandlingen av meldingen.

Andrå: Fordi dette er et hemmelig møte, og utenriksministeren er til stede, vil jeg få lov til å bringe på bane et spørsmål. Det går et hårdnakket rykte oppe i Finnmark, som jeg har fått flere henvendelser om. Norske vaktfartøyer skal ha skutt på en engelsk tråler, og der skal ha vært meget alvorlige protester fra England i den anledning. Hvis det kunne dementeres og stemples som bare tull og tøv, tror jeg det ville være meget heldig.

Bettum: Hr. Hambros interpellasjon har form av et spørsmål til Regjeringen om hvilke forberedelser man har truffet til en eventuell domstolsbehandling i Haag av sjøgrensespørsmålene. Kjernen i interpellasjonen er en henstilling til Regjeringen om å forberede dette spørsmål og samle den sakkyndighet og den viten man kan samle om disse ting. Jeg tror at i disse spørsmål arbeider i grunnen tiden for Norge. Jeg hadde anledning til for et års tid siden i praksis å se hvorledes en sydamerikansk stat utvidet sitt sjøgrenseområde i anledning av pelagisk hvalfangst som foregikk utenfor området. Jeg tror at hr. Hambros interpellasjon er i høy grad aktuell og på sin plass, og jeg vil gjerne understreke den henstilling som han har rettet til Regjeringen om å holde skarp utkik med disse spørsmål og søke å koordinere all den faglige innsikt vi har, så vi kan være forberedt, ikke bare når det gjelder en eventuell domstolsbehandling i Haag, men også f.eks. for at vi, når vi sender ut folk til fiskerikommissjoner og den slags ting, kan underbygge et standpunkt som kanskje kan tjene til å beskytte våre sjøgrenser lenger enn de går i dag.

Statsråd Lange: Jeg tror at hvis hr. Vogt hadde umaket seg med å lese sakens dokumenter, eller hadde konferert med sitt partis medlem av utenriks- og konstitusjonskomiteen, ville han ha spart seg det innlegg han hadde her.

Til hr. Andrås spørsmål vil jeg bare si at det er riktig at det har vært en episode. Et av de norske oppsynsskip, «Sørøy», forsøkte å stanse en britisk tråler «Equerry». Det gikk fram på helt foreskrevne måte, støtte 11 fløytestøt. Da det ikke virket, skjøt det et varselsskudd i meget god avstand foran baugen på tråleren. Det ble protestert fra britisk side gjennom ambassadøren, hvor det ble hevdet at man hadde skutt så å si på båten. Det er helt på det rene at det ikke var tilfelle. Det ble skutt varselsskudd i rikelig avstand forut etter alle gjeldende regler. Det er alt som ligger til grunn for det rykte som hr. Andrås bad om å få bekreftet eller avkreftet. Den sak er forsåvidt opp- og avgjort mellom oss og briterne. De har godtatt de opplysninger som er gitt om at det norske oppsynsskip hadde opptrådt korrekt.

Sundt: Som hr. Bettum nevnte, gjelder hr. Hambros interpellasjon et ganske bestemt spørsmål. Men det forekommer meg - og jeg synes det er riktig å nevne det - at selve begrunnelsen for interpellasjonen var så pass vid at den gav rom for fristelse til en forhåndsdrøftelse av Stortingsmelding nr. 15, en fristelse som enkelte ikke har klart å overvinne. Dette er grunnen til at jeg helt ut må erklære meg enig med utenrikskomiteens formann, og det er også grunnen til at jeg for mitt vedkommende ikke akter å gå nærmere inn på interpellasjonen.

Protokollen ble deretter opplest.

Presidenten: Da hr. Vogt har forlangt ordet, vil protokollen foreløpig ikke bli underskrevet.

Vogt: I stortingsmøtet i formiddag spurte jeg når det vil bli offentliggjort referat av debatten og det fullstendige avstemningsresultat fra møtet 3. mars. Det ble meddelt 4. mars at det var tidspunktet for offentliggjørelse som var overlatt til presidentskapets avgjørelse. Det svar som presidenten ga, at presidentskapet hadde besluttet for tiden ikke å foreta noen offentliggjørelse, såvidt jeg forsto etter henstilling fra Utenriksdepartementet, var et svar, men det var ikke tilstrekkelig begrunnet. Begrunnelsen må man vel i tilfelle kunne få i et lukket møte. Jeg vil derfor reise spørsmålet påny her. Jeg mener det er riktig at debatten 3. mars i så stor utstrekning som mulig blir offentliggjort snarest mulig, og at hele avstemningsresultatet - også navneoppøpet - blir offentliggjort. Jeg mener at hvis presidentskapet beslutter at det ikke skal være noen offentliggjørelse, må det en ny beslutning til fra Stortingets side, idet Stortinget 3. mars besluttet offentliggjørelse, og bare overløt *tidspunktet* til presidentskapet. Hvis det skulle være noen støtte for det, og det skulle være nødvendig, vil jeg oppta forslag om offentliggjørelse av debatten og hele avstemningsresultatet.

Presidenten: Presidentskapet mener at det er i fullt samsvar med den fullmakt som Stortinget ga den 3. mars, når presidentskapet enstemmig har vedtatt - etter tilråding fra Utenriksdepartementet - at ordskiftet for tida ikke blir offentliggjort. Presidenten mener for sin del at det i og med vedtaket ikke er noe behov for noe nytt forslag; den fullmakt som er gitt, har presidentskapet forsåvidt fremdeles. Vedtaket i presidentskapet går ut på at ordskiftet for tida ikke blir offentliggjort.

Hambro: Jeg går ut fra at presidenten mener at det intet var til hinder for å offentliggjøre hele avstemningsresultatet - det ble også nevnt i presidentskapet. Til presidentens opplysning kan jeg tilføye, hva presidenten ikke vet, da han var forhindret fra å delta i angjeldende møte, at presidentskapets beslutning var referert i beredskapskomiteen, hvor man etter et ganske kort ordskifte enstemmig ga sin tilslutning til presidentskapets innstilling etter de opplysninger som forelå.

Løberg: Jeg er uenig i, hvis ikke debatten kan offentliggjøres, å offentliggjøre avstemningsresultatet, slik som det foreligger i den hemmelige protokoll. Jeg ønsket at referatet skulle offentliggjøres, og mener fremdeles at det skal gjøres. En skal være merksam på, at av de 21 fraværende er det en rekke forfall, som - hvis det skulle offentliggjøres overfor folket - ville gi anledning til en sammenblanding av de forfall vi i Stortinget kaller *lovlige*, og forfall som stortingsrepresentantene mener, la meg si, er av *annen* art. Jeg tror at hvis en ikke kan offentliggjøre det fulle og hele referat, bør heller ikke avstemningsresultatet offentliggjøres i større utstrekning enn hittil er gjort.

Strand Johansen: Det var en opplysning av hr. Hambro som fikk meg til å ta ordet, det gjelder spesialkomiteen. Nå får vi høre at presidentskapets beslutninger fremlegges i spesialkomiteen, som - før de blir offentliggjort i Stortinget - gir presidentskapsbeslutningen sin tilslutning. Vi ser således at spesialkomiteen - som vi har hevdet - mer og mer utvikler seg til å bli et slags overhus her i Stortinget.

Presidenten: Det er selvsagt intet til hinder for at Stortingets presidentskap kan rådspørre en hvilken som helst av Stortingets komiteer i et hvilket som helst spørsmål.

Terje Wold: Jeg synes det må være riktig, i tillegg til de opplysninger som er gitt, å legge til at presidentskapets vedtak er truffet i samsvar med Utenriksdepartementets innstilling. Det sier seg selv at i en sak som denne, et hemmelig stortingsmøte hvor vårt sikkerhetspolitiske forhold

til andre land er diskutert, må det nesten være en selvfølge at Stortinget og presidentskapet følger den innstilling til sakens offentliggjørelse som man får fra Regjeringen og Utenriksdepartementet. Det er ingen grunn til - og jeg forstår ikke den mosjon som her er reist fra hr. Vogts side - det er ingen grunn til nå etter mitt skjønn i denne sak å ta på seg noen eventuell belastning i forhold til andre land ved offentliggjørelse av en debatt som da den ble ført, fra dem som deltok var forutsatt å skulle være hemmelig.

Vogt: Til det siste hr. Wold sa, vil jeg sitere det som hr. Torp og hr. Smitt Ingebretsen sa ved slutten av debatten 4. mars. Hr. Torp sa:

«Jeg har ingen ting imot at den debatt som ble ført i går og resultatet av den blir offentliggjort så snart som mulig. Ingen har tenkt å føre det norske folk bak lyset.»

Hr. Smitt Ingebretsen sa:

«Hr. Løberg bad meg om å slutte meg til hans henstilling om å få offentliggjort hele referatet fra i går. Det kan jeg gjerne gjøre. Men jeg kan også opplyse hr. Løberg om at den henstillingen rettet jeg til presidentskapet i går.»

Det kan derfor ikke være riktig det som hr. Wold sa, at det var forutsetningen den gang at det ikke skulle offentligjøres. Det er kommet inn, så vidt jeg forstår, ved Utenriksdepartementet, som ikke har kunnet anbefale en offentliggjørelse, eller som subsidiært har anbefalt en offentliggjørelse bare delvis. Jeg vil henstille til presidentskapet om man iallfall kunne få den delvise offentliggjørelse. Jeg tror man hadde det inntrykk den gang at det aller meste som ble sagt - det ble for såvidt også gjentatt delvis dagen etterpå - godt kunne offentligjøres. Møtet bør ikke stå som et så hemmelig møte i folks bevissthet som det vil gjøre etter presidentskapets beslutning i denne sak hittil.

Presidenten: Selv om det heter i reglementet at en sak ikke unødig må opprippes, mener presidenten allikevel at hvis hr. Vogt eller andre i Stortinget er av den mening at presidentskapet ikke har handlet helt i samsvar med den fullmakt det har fått, må de ha adgang til å reise saken her på ny i hemmelig møte.

Det er ikke opptatt noe nytt forslag i saken, og dette ordskifte ansees dermed for avsluttet.

Protokollen angående det av Vogt reiste spørsmål ble deretter opplest uten å foranledige noen bemerkning.

Møtet hevet kl. 14.35.

